

Prologus

ta: & turbus. a Tenet se muruo: qz idem dicitur: vñ r vñ p aliū exponit. b Pergat qz cunqz: qz i oib' abiecta p'ria voluntate: implere voluntatē ei' cupiunt. c Paulus ap'ls ad septe. i. Rom. Cor. Galat. Eph. Phil. Col. Thessal. d Extra numerū ponit: qz dicunt eā nō esse pauli: s; lucę vel demetrii: sed male. e Lecutiat. i. parū viderat f. Ista meditari. Eccl. i. i. si. Beat' q' in istis dicit bonis: q' ponit illa i corde suo sapiens erit semp. g. Nam h: id ē in his. h. Octo nem. i. plebē. i. De tulās. i. petulātia r hebetudo faciunt sepe vt q's putet se scire qd nescit. i. Radices: id ē frutes. i. In celo fixę sunt: p intentionem. m. Sedenti. i. audienti: q's diceret: velle esse p' q's audiet. Aliq' libri hnt hęc litterā: Sed velle me fateor: sed eniti me p'fiteor: Et ē sensus: nō polliceor me nosse: s; fateor me velle hoc. f. nosse: sed p'fiteor me eniti ad h. Cogitēdū. Et q's diceret ei: q's tuus esset magister: Ipse responderet: nō magisterium renuens rē. Aliqui libri hnt: Sedēti me p'fiteor: r tūc est ibi p'ctus: velle me fateor. f. nosse h: sedēti etiā. i. torpenti me p'fiteor: in h q' volo h: nec tñ volo eē magister s; comes. n. Apitur. Dat. vij. a. Lu. xi. b. o. Discamus in terris quoz nob sciētia p'seueret. i. nō vana: q'ru scia perit. Cōtra: q'm ois sciētia destruet. j. Cor. xij. c. Solutio. Destruetur scia s'm ipfectionez et modus: manebit s'm subam. Vel dic: sciētia p'seueret. i. fruct' sciētie.

Expositio Ca. VIII.
Emo. Et qz tardū videt ei vt spoliēt eis q' sibi cursuro ad brauiū sunt impedimēto: p'sertim si vult renūciare seculo: vel iā mente renūciavit. q. Renūciaturus seculo: vbi ē mora.

Col. 4. v.
 2. Cor. 8. c.

Ar. sed eniti me p'fiteor

a litantia tenet se mutuo si b in rota voluunt: r q'si rota q'cuqz eos flat' spū sancti duxerit. Paul' ap'ls ad septē scribit ecclias: octava enī ad hebreos a plebisqz extra numerū ponit. Timotheū instruit ac titū. Philemonē p fugituo famulo depcat: super q' tacē meli' puto: q' pauca scribere. Act' apostolorū nudā q'dez sonare vident' historā: r nascēt' ecclie infantā texere: s; si nouerim' scriptorē eoz lucā eē medicū: cui' laus ē in euāgelio: aiaduertim' pariter oia verba illi' anime languēt' esse medicinā. Jacobus: petrus: iohānes: iudas: septē eplās ediderit: tā mysticas q's succictas: r breues p' ac lōgas: Breues in v'bis: lōgas i sentētijs: vt rar' sit q' nō in earū lectiōe cecūtiat. Apocalypsis iohis: tot habet sacramēta: q' v'ba. Parū dixi: r p merito volumis laus ois inferior ē. In verbis singul' mltiplices latēt intelligētie. Pro te frater charissime inter hęc viuē: ista meditari: nihil aliud nosse: nihil q'rere: Nōne tibi videt iām h in terr' regni celest' hitaculū: Nolo offendaris i scripturis sc'is simplicitate r q'si vilitate verbor: q' vel vitio interpretū vel d' industria sic plate sunt vt rusticam cōcōnē faci' instruerēt: et i vna eadēqz snia aliter doct' alit' audiret idoct'. Nō sū tā petulās r hebes vt hęc me nosse pollicear: et eozum fructus carpere q'z rālices i celo fixę sūt: sed velle fateor: sedēti me p'fiteor: mgrm renuens: comitē spōdeo. Petētū datur: pulsant' ap'it: q'rēs iuenit. Discām' i terr' q'z nob sciētia p'seueret in celo. Obuijs te manib' exci

piā: Et vt icpte aliqd ac d hermagore tumiditate effutia: q'cqd q'herl: tecum scire conabor. Habes b amatissimū tuū frēm eusebiū: q' l'arū tuaz mihi gratiā duplicauit: referēs honestatē mox tuoz: p'tēptū seculi: fidē amicitie: amorem christi. Nā prudētā et cloquij venustatez etiā absqz illo ipsa epla p'ferēbat. Festina q'so te: r herēti i salo nauiculę funē magis p'cedē q's solue.

Emo. Ca. VIII.
Renūciatur' seculo
 bene pōt vendē q' p'tēpsit vt vēderet. Quicqd in sūpt' d tuo tuler': p lucro computa. Antiquū dictū est: Avaro tā deest qd hz q' nō hz. Credēti tot' mūdus diuitiarū ē: Infidel' aut etiā obolo i diget. Sic viuam' quasi nihil hntes: r oia possidētes. Uict' atqz vestit' diuitie christianoz. Si habes i p'rate rē tuā vēde: si nō habes: p'ijce. Tollēti tunicā: r palliū relinqndū ē. Scilicet nisi tu sp recastinas: et diē d die trahēs caute r pedetentim tuas possessiunculas vēdiderit: non hz christ' vñ alat paupes suos: Totū deo dedit qui se obtulit. Ap'li nauē tm r rētia reliquerunt: Vidua duo erā misit i gazophylaciū: r p'fertur cresti diuitijs. Facile p'tēnit oia: q' se sp cogitat esse mortuz.

Explicit epla sc'i Hieronymi p'sbyteri ad pauli nū p'sbyterū. Incipit p'log' sc'i hieronymi p'sbyteri in p'etateuchū moysi.

Desiderij mei
 desideratas accepi epistolā: q' q'dā p'sāgio futuroz cū dāniele sortit' ē nomē: obsecrāt' vt rāssa

r. Hū pōt vēdere q' cōtēpsit rē. qz negociatio vix sine pctō fit. Aut p'tempsit intm vt vēderet: in sūpt' supple faciedos. s. Quasi nihil hntes. ij. Cor. vj. b. i. Tunicā. Dat. v. f. v. Tū alat: immo hz r hēbit nauē: Dat. iij. d. x. Duo gra. Lu. xxi. a.

Desiderij mei
 desideratas accepi epistolā: q' q'dā p'sāgio futuroz cū dāniele sortit' ē nomē: obsecrāt' vt rāssa

Desiderij mei
 desideratas accepi epistolā: q' q'dā p'sāgio futuroz cū dāniele sortit' ē nomē: obsecrāt' vt rāssa

In Pentateuchum

a Pentateuchū dicitur a πεπτε qd ē dicitur: τειχοοσ volu-
men. b. **Periculis**. i. laborio-
sum. d. **Obsecrator**. i. inuidioz. e. **Latratibus**. i. de-
tractionib. f. **Suggillatione**. i. virupationē vel reprehē-
sionem: et sumit a gula. Suggillare enī pprie est strāgulare:
q̄si sub gula artare.

g. **Moua**. i. nouam
trāslationē d. hebreo
in latinū: post transla-
tionē. lex. q̄ d. hebreo
in grecū trāstulerūt:
et multi postea d. gre-
co in latinū. h. **Lu-**
dere. i. fabricare: vin-
de incus in q̄ ferrum
formaf. i. **Ingeni-**
um: meū. s. k. **Pro-**
bātes. **Metaphori-**
ce loq̄t. **Vinū** verū ad
uentē nouo acēcit:

q. d. In h. q̄ ipsi di-
cunt trāslationē meā
in suggillationē lex.
iterp̄rū: pbāt ipsi. i.
approbāt ingenū me-
um: qz credūt qz trās-
latio mea eliminēt ve-
teres trāslatiōes. **U-**
qz vetus vinū meli⁹
est nouo: similē cre-
dunt ingenū antiq̄rū
acutius q̄ moderno-
rū: qd est falsum: et cō-
tra **Piscianū**: qui di-
cit in p̄ncipio maiorū
volumis: **Q̄to** iunio-
res: t̄to p̄spicatiores.
Et ē sensus: **Probā-**
tes ingenū q̄si vinū:
id ē sicut vinū vetus
subtili⁹ nouo: ita in-
genū: et i. h. reprobat
ingenū et trāslatiōē
q̄si hebetē et ineptaz.
Uel probātes inge-
niū meum. s. q̄si vinū
vetus qd acēcit ve-
niente nouo. Uel si-

cut nouū vinū q̄si paraf inflat: ita dicūt me superbū et p̄sum-
ptuosum: qz post tātos trāslatores p̄sumo trāsserre. Et ē sen-
sus: **Probātes** ingenū meum quasi nouū. i. dicentes istud
p̄sumptuosum sicut vinū nouū: et tumultuosum ac loquacē.

l. **Pro** vili portioe: q̄si ipsi reputāt me p̄sumptuosum: cum
tū ego iudicio meo exiguum quid testatus sim me ponere:

m. **In** tabernaculo. i. in sacra scriptura. Uel p. virili por. i.
p. debita pre. Et ē sumptū a legib⁹: vbi virilis portio dicit:
cū hereditas filijs eq̄lit diuidit. n. **Qd** vt auderē: trans-
ferre. s. o. **Antique**: id est. lex. p. **Sugular**: id ē dimittit.

q. **Et** maxime: dimittit. s. **Locib⁹**: s. in. lex. s. **Ex**
egyptio: **Dsee. xi. a. Dat. ij. c. t. Haçare**: **Esa. xi. a. Dat.**
ij. d. v. Cōpūrerūt: **Zach. xij. c. Joh. xij. g. Apoc. i. b.**

r. **Flumia**: **Prover. v. c. Jo. vij. f. In** puerbijs nra trāsla-
tio q̄ ē **Hege**: vt dicit: habet sic: **Fontes** tui diriuent foras.
Trāslatio **Hiero**. habet: **Flumia** d. v̄tre ei⁹ fluēt aque vi-
ue. **U** si aliq̄ dicūt q. x. ca. **Prover. vbi** nos habem⁹: **Vena**
v̄tre os iusti: **Ibi** trāslatio **Hiero**. habet: **Flumia** de v̄tre
eius fluēt aque viue. **Qd** satis videtur: quia et hęc auctori-
tas: est ibi interlū. **Y** **Et** que nec oculus rē. **Esa. lxiij. b. et**
j. Cor. ij. b. 3.

Syntagma. i. expositionē. Et dicit a syn qd
est con: et tagma quod est acies vel tactus: qz littera et expo-

sitio litterę sic se debent stringere qz consonent in idem. Alij
dicunt syntagma: id est ordinationē: a syn quod est con et ta-
gma quod ē ordinatio. Ad hoc enī vt intelligant: oportet
inspicere ordinationē litterę p̄cedentis et sequentis. Uel for-
te ne quis diceret hęc in hebraica veritate s̄m sensum conti-

hois ascēdit q̄ p̄pauit de⁹ di-
ligētib⁹ se: et multa alia q̄ p-
p̄riū **σὺπλάγμα** syntagma
desiderat. **In**rogem⁹ q̄ eos
vbi hęc scripta sunt: et cū di-
cere non potuerint: de libris
hebraicis p̄feram⁹. **Primum**

a testimonū est in **osee**: secun-
dū in **ēsaia**: tertū in **cacha-**
ria: quartum in **proverbijs**:
e. q̄ntū eque i **ēsaia**. **Qd** multi
f. **igrates**: apocryphoz dely-
s. **rameta** sectant: et **iberas** ne-

b. **mas** libri autēncias p̄ferunt.
i. **Causas** errorū nō ē meū ex-
ponē. **Iudei** prudētī factuz
i. dicūt eē **p̄silio**: ne **ptoleme⁹**
vni⁹ dei cultoz etiā apud he-

b. **reos** duplicē diuinitatē de-
prehēderet. **Qd** maxime id-
m. **circo** faciēbant: qz in **plato-**
n. **nis** dogma cadere vidēbat.
o. **Deniqz** vbiqz sacrātū ali-
qd scriptura testat d. p̄re et fi-

p. **lio** et **sp̄sctō**: aut aliē interp̄-
tati sūt: aut oīno tacuēt: vt
q. **regi** s̄ntificerēt et arcanū si-
dei n̄ vulgarēt. **Et** nescio q̄s
p̄m⁹ auctor: **lex**. **cellulas** ale-
xandrie mēdacio suo extru-
xerit: q̄b⁹ diuisi: eadē scripti-
r. **tarit**: Cū **ariste⁹** eiusdē **ptole-**
mei ὑπερασπιστῆς ἢσ hypera-

rauerunt septuaginta et alij: **Rūdet**:
k. **Iudei**: in cor. i. septuaginta excusationē. **I**
eos hoc fecisse ex industria: **Ubi** enī hebraica **fitas** mētio-
nem facit de patre et filio et **spiritusctō**: aut omnino tacuerūt
aut aliter interpretati sunt. p̄pter **ptolemum** regem **egypti**
vni⁹ dei cultoz: qui nondū poterat capere **mysterium** tri-
nitatis: et p̄cipue ne hoc **platonici** magi q̄ **theologicū** vi-
deret. **Plato** enī locut⁹ est de **πῶς καὶ τοῦ ἀγᾶθου**: id ē
patre: et paterno intellectu: et anima mūdī: id est sp̄sanctō q̄
replet orbem terrarū. Et qd **Aug⁹** super epistolam ad **Lo-**
rinth. testatur: et **Hieronym⁹** hic: tamen in alio p̄mio vide-
tur cōtradidere. Sed ibi solutum est. m. **Faciēbat**: septua-

ginta. n. **Sidebat**: **ptolemeus** scilicet. **Sacrātū**: id
est sacramētū aliqd. p. **Santificerēt**: aliē veritate interp̄-
tando. q. **Nescio**. q. d. Et si forte excusatio d. septuagin-
ta interpretum errore recipiat: tamen hoc nullo modo ap-
probandū est: qz quidā eos singulos p. **cellas** singulas diui-
los scripsisse mentunt: Quia si h. verū fuisset: r. **Aristeus**
ὑπερασπιστῆς ἢσ hyperaspistes. i. **fidel** imp̄res: ab hyper
qd ē valde: et pistis qd est fides: **Mardipistia** p̄ciosi: **Joh.**
xij. a. **U** hyperaspistes. i. **norari**: ab hyper qd est sup: et pi-
stan qd ē assistēs: v̄l **pist** qd ē fides: q̄si sup aliq̄s regi **fidelit**

neri et non ad verbū:
ideo dicit: propriū
syntagma desiderat:
et ita cum non inue-
niamus hęc in trāsla-
tione. lex. recurrenduz
est ad hebraicā veri-
tatem: vbi hęc habēt
p̄ncipiū p̄p̄riū si-
cut et formam eandē.

a. **Dsee. xi. a. b. Esa.**
xj. a. c. Zach. xij. c.
d. **In** puerbijs. v. c.
e. **Esa. lxiij. b. f. De-**
lyrameta. i. dissonant
as. g. Iberas. i. fa-
bulas vanas hispa-
nię. Uel pprie dicūt
sberę nemiē: cantile-
nē nutritiū ad pacan-
dos infantes: et ē sum-
ptum nomen a sono
cantilenę. Et dicunt
sberę: quia in hispa-
nia forte fuerunt p̄-
mo inuentę butulimo
di cantilenę. Uel ne-
nię dicunt carmina q̄
tumulis mortuozum
super scribunt ad lau-
dem mortuoz: quib⁹
nil vanius: Nam qd
prodest mortuū laus
v̄l adulatio talis: Et
dicunt sic: quia hispa-
ni p̄mo talia inuene-
runt. h. **Libris** au-
tentici: id est hebreis
vbi est **fitas** et aucto-
ritas. i. **Causas** er-
roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

roris. Et quasi quis
quereret: quare sic er-

Et. v. i. i.

l. v. i. i. de
lega. p. c. f. i.

Libri Geneseos

assistent. **a** **T**atem .i. prophetam. **b** **M**isi forte. q. d. **R**euera aliud est interpres: aliud ppheta. Quod si aliquis negat: fere hoc ridiculū: quod tullius: qui quosdam libros de greco transtulit in latinū: dicit eos transtulisse rhetorico afflatus spiritu. **c** **P**ro ctesiphonte. Plato noie discipuloꝝ libros suos intulabat: vt **T**imē platonis: Sic forte cōposuit hunc libꝝ quē Pythagoram platonis appellauit: vel qz in eo loquens introducit: vel de eo ibi qdam dicuntur **E**conomus dicit liber xenophontis a disceptatore xenophontis intitularus: vel a materia de qua ibi agitur sic dicitur. **T**ertio liber dicit demosthenis pro ctesiphonte: id est liber demosthenis p causa ctesiphontis factus: sicut liber tullij in quo agit causa regis deiothari: intitulari tullius pro deiotharo. **U**el vt qdam libri habent pro ctesiphontem: et tūc est sensus: iste transtulit libꝝ illum quez demosthenes scripsit ad proctesiphontes. **E**t ita patet q si septuaginta vates dicuntur eadem ratione et tullius: quia fuit interpres. **d** **I**lli tacuerunt: id est septuaginta. **e** **I**bi: id est apostoli. **f** **S**piritualia. **j.** **C**orinth. xij. **d.** Quosdā quidem posuit deus in ecclesia: pmo apostolos: secundo prophetas: tertio doctores. **g** **P**ene locum rē. imo vltimū siue penultimū. **h** **T**ui codices: supple fin septuaginta. **i** **A**liud est: quasi diceret: **E**mile si dicere volueris hebreos hęc testimonia nō habere: et ab apostolis falso usurpata: quia in translatione septuaginta nō inueniunt: q in libris suis omnia q hebraica veritas apposuerunt: hoc quidem dicere aliud genus defensionis ē: in quo tamen nulla verisimilitudo: cum officium et cura eoz essent

spistes: et multo post tpe iosephus nihil tale retulerit: si in vna basilica cōgregatos intulisse scribāt: nō pphetasse. **A**liud est enim vatem: aliud esse interpretem. **I**bi spūs ventura p̄dicat: hic eruditio et verborū copia ea que intelligit transfert. **M**isi forte putandus est tullius economus xenophontis: et platonis pythagoruz: et demosthenis p ctesiphonte afflatus rhetorico spū transtulisse. **A**ut alit de eisdē libris p septuaginta interpretes: alit p aplos spūsctūs testimonia texuit: vt qd illi tacuerunt: hi scriptū eē mētū sunt. **Q**uid igit: **D**ānam veteres: **M**inime: **S**z p̄ priorū studia i domo dñi qd possumus laboram. **I**lli interpretati sūt ante aduētū christi: et qd nesciebāt: dubijs ptulerent sententijs: nos post passionē et resurrectionē ei: nō tā ppheta q̄ historiaz scribim. **A**lit enim audita: alit visa narrāt. **Q**d meli⁹ intelligim⁹: meli⁹ et proferim⁹. **A**udi igit emule: obtreator: auscultā. **N**ō dāno: nō rephendo septuaginta: s̄ p̄fideret cūctū illis aplos p̄fero. **P**er istorū os mihi christ⁹ sonat: q̄s ante pphas inter spiritualia charūmata positos lego: in quib⁹ vltimū p̄ne locū interpretes tenent. **Q**uid luore torqueris: **Q**uid impertoz animos contra me cōcitas: **S**icubi tibi in translatione videor errare: interroga hebreos: diuersaz vrbū magistrōs p̄sule. **Q**d illi habēt de christo: tui codices non habēt. **A**liud ē si p̄tra se postea ab ap̄lis usurpata testimonia pbauerit: **E**t emēdatiora sunt exemplaria latina q̄ gręca: gręca q̄ hebręa

falsa destruere. **k** **P**robauerunt: scilicet apostoli. **l** **E**t emendatioꝝ. **F**ronice loquit: quasi diceret: **E**mile si velis dicere latina exemplaria veriora q̄ gręca: et gręca q̄ hebręa: et ita suggillare translationē meam: que imediate sumpta est ab hebręa: hoc non est verum nec verisimile. **Q**uo enim vltū recentius: tanto melius: et q̄to de vase in vas transfertur: tanto deterius: **S**ic de exemplarib⁹.

Prologorum sine Epistolarum sancti hieronymi **E**xpositio explicat.

Uerū hęc contra inuidos. **M**isi te p̄cor **D**esideri charissime: vt quia tantū opus me subire fecisti: et a genesi exordium cape: orōnib⁹ iues: q̄ possim eodē spū quo scripti sunt libri: in latinum eos transferre sermonē.

Explicat **P**rolog⁹ sc̄i hieronymi in **I**dentateuchū.

Reuerēdissimi in christo patris et dñi: dñi **H**ugonis de sancto Charo: sacrosanctę ecclesię **R**omane **T**ituli sanctę **S**abine **C**ardinalis primi de ordine diuini **D**ominici: **M**ostilla super **G**eneseim **I**ncipit. **E**xpositio **C**a. **I.**

A principio creauit deus rē.

Agit moyses in hoc libro de p̄mordiali rerum creatioe: vt vniuersa creatura suo creatori obediat. **P**er hanc enī materialē creationē mundi: spiritualis hoīs creatio designatur. **I**n secūdo: id est **E**xodo: de exitu israel de egypto: et trāsitu maris rubri: et ingressu deserti: per qd spiritualis exitus designat. **I**de vltis ad virtutes. **I**n tertio hō et in quarto: qz in hoc exitu facti sum⁹ reges et sacerdotes: vt dicitur **A**pocal. **j.** **b.** agit de sacrificijs et bellis. **I**n **L**euitico quidem de sacrificijs: in **N**umeris de bellis. **I**n q̄nto hō. **i.** **D**euteronomio: tota lex breuiter et vtiliter replicatur: vbi addit q̄liter maledictiones debent vitare et bñdictiones adipisci. **U**nde versus: **I**nter in egyptum geneseos liber: exodus erit. **S**acrificat dño leuiticus: in numeris est **P**ugna grauis: legem replicat tibi q̄nt⁹: et addit: **D**ans mala multa malis et bona multa bonis. **I**ntitulari autē liber iste apud hebreos a suo principio: sicut liber matthei a suo. **H**ic agit de creatione p̄mi adāz: p quē generamur ad mortē: **I**bi d̄ secūdo adam: p quē regeneramur ad vitā. **Q**uare autē moyses ita alte incipiat: hęc ē ratio: qd durū et graue et asperū est et difficile obseruari: si nullū custodienti p̄m̄tū apponatur: et negligētī nulli⁹ p̄ne timor incuriat: **Q**d attendēs moyses cū dura et graua mandata: aspera et pene importabilia iudicia rudī pplo ex egyptiaca mollicie exeunt: et multis delitijs effeminato traditur⁹ esset: bñficia dei et gratiam multiplicē tam in ipso q̄ in p̄es exhibita replicat: plura in futuro p̄mittit exhibēda. **E**a etiā que sibi nō obsequenti⁹ illatur⁹ est recollit: et ab ipso mūdī exordio incipit: beneficia dei humano generi exhibita: et p̄cipue iudaico pplo diligenter psequēs. **E**t qm̄ ea sola que ad hoīs vsum creata sūt dicere intendit: ideo de angelis qui etiā hoibus seruiūt in principio agit. **E**t ne pplo ad idolatriā p̄no: quaz in egypto didicerat: plures deos p̄dicare videret: nullā trinitatē mentionem expresse facit: quā tamē in oib⁹ dei operib⁹ intelligim⁹. **I**n creatione rerū ex nihilo: potētā p̄is: **I**n dispositione: sapientiam filij: **I**n p̄seruatiōe: beniuolentiā spiritus sancti. **a** **I**n principio. **H**oc nomē p̄ncipiū q̄nc̄ tenet essentialit̄ t̄m: et d̄ d̄ trib⁹ p̄sōis singlarit̄ et simul: et significat di-